



วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอบลราชธานี

ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

**มุมมองของนักเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีต่อ
การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก**
**Students' Perspectives and Teachers' Experiences
Toward Learning Management of Sex Education in
Upper Secondary Schools under the Secondary
Education Service Area Office, Prachin Buri and
Nakhon Nayok**

สุนันทา ศรีศิริ^{1*} วรลักษณ์ พุทธชาติ¹ และ สุนันทา มนัสมงคล²
Sununta Srisiri¹, Vorarux Putthachat¹ and Sununta Manusmongkol²

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ¹

สถาบันอาศรมศิลป์²

Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University¹

Arsom Silp Institute of the Arts²

*Email: sununts@m.swu.ac.th

Received: May 27, 2023

Revised: Nov 18, 2023

Accepted: Dec 19, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในจังหวัดนครนายก วิเคราะห์เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์สอนเพศศึกษาจำนวน 11 คน เลือกแบบเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หาค่า IOC = 1.00



และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 281 คน เลือกมาโดยสุ่มแบบกลุ่มเพื่อสำรวจมุมมองของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ด้วยแบบสอบถาม หาค่า $IOC = .89$ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่ได้เรียนเพศศึกษาในหัวข้อเกี่ยวกับ การตั้งครรภ์ (ร้อยละ 98.75) การคุมกำเนิดและการใช้ถุงยาง (ร้อยละ 96.36) พัฒนาการทางเพศ (ร้อยละ 95.91) และส่วนใหญ่ได้รับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบบรรยายเป็นหลัก (ร้อยละ 75.00) 2) ประสพการณ์ของครูต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ครูส่วนใหญ่เน้นสอนทฤษฎี และเน้นวิธีบรรยาย เวลาในการสอนที่ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถสอนแบบกิจกรรมได้ และเนื้อหาที่สอนเน้นเรื่องพัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ ที่ปลอดภัย ค่านิยมในเรื่องเพศ ทักษะในการแก้ปัญหาเรื่องเพศ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ หนังสือเรียน รวมถึงการวัดและประเมินผลเน้นการสอบวัดความจำ

คำสำคัญ: เพศศึกษา สุขศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ครู การจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

Abstract

This study aimed to explore the perspectives of students' and teachers' experiences with learning management on sex education in the Nakhon Nayok province. A mixed-methods study was used as the research methodology. The sample group was divided into two groups: teachers with experience teaching sex education (11 teachers), who were selected by purposive sampling for in-depth interviews with semi-structured interviews ($IOC=1.00$), and upper secondary school students (281 students) who were selected by cluster sampling to survey the



perspectives of students who had learned sex education, by questionnaire (IOC = .92). Descriptive statistics were used to evaluate quantitative data, while content analysis was used to assess qualitative data. The results showed that: 1) Most students learned sex education on themes pertaining to pregnancy (98.75%), birth control and condom use (96.36%), and sexual development (95.91%). Most students (75.00%) got sex education through lectures. 2) Teachers' experiences on teaching sex education were as follows: they primarily concentrated on teaching theories and lectures, insufficient time to teach activities, and the content taught focused on sexual development, safe sexual behaviour, gender values, and skills for sexual problem-solving. The instructional medium used in teaching were textbooks. Also, they employed measurement and evaluation that focused on knowledge tests.

Keywords: Sex Education, Health Education, Upper Secondary School Students, Teacher, Learning Management on Sex Education

1. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในโลกออนไลน์แพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกครอบงำวิถีชีวิตของวัยรุ่นไทยในทุก ๆ ด้าน ทำให้วัยรุ่นไทยมีพฤติกรรมทางเพศและการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากขึ้น ดังเห็นได้จากสถิติสถานการณ์ปัญหาด้านสุขภาพทางเพศและพฤติกรรมทางเพศของกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย พ.ศ. 2565 (Department of Disease Control, Ministry of Public Health, 2023) พบว่า สถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะ



อัตราการคลอดมีชีพในหญิงไทย อายุ 15-19 ปี จังหวัดนครนายก ถือเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศไทย คิดเป็น 30.0 ต่อวัยรุ่นหญิง อายุ 15-19 ปี 1,000 คน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของประเทศไทยคือ 25.0 ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน 1,000 คน นอกจากนี้ สถิติการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของเยาวชนไทยอายุ 15-19 ปี พบว่า ร้อยละ 82.2 ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เคยมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา และร้อยละ 83.1 ของนักเรียนหญิง ปวช. ชั้นปีที่ 2 เคยมีเพศสัมพันธ์ในรอบปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า การที่นักเรียนวัยรุ่นตอนปลายมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน อาจส่งผลต่อการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ถึงแม้ว่านโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จะอนุญาตให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถศึกษาต่อได้โดยไม่หยุดชะงัก แต่ยังคงเกิดปัญหาต่าง ๆ และมักถูกประณามจากสังคม บางรายยุติการเรียน รวมถึงการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอาจเพิ่มความเสี่ยงการเกิดโรคโลหิตจางในขณะตั้งครรภ์ ทารกน้ำหนักตัวน้อย การคลอดก่อนกำหนด และการแท้งบุตร ซึ่งทั้งหมดนี้ ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจ (Tungsaengsakul, et al., 2017; Sawadcharoenying, 2020)

ประเทศไทยเริ่มต้นการสอนเพศศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2521 โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการอย่างเป็นทางการครั้งแรกในหลักสูตรการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ต่อมาได้บรรจุเพศศึกษาในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเป็นเนื้อหาหนึ่งในสาระวิชา “สุขศึกษา และพลศึกษา” (Ministry of Education, 2008) ทั้งนี้การเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาถูกคาดหวังให้เข้ามาแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาทางสังคม เช่น เรื่องการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และการติดเชื้อเอชไอวีในเยาวชน อย่างไรก็ตาม การวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษา (Center for Public Health, Policy Mahidol University, 2017) พบว่า การสอนเพศศึกษาไม่ส่งเสริมให้สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง เนื่องจากครูมีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าร้อยละ 80 ขณะที่กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีส่วนน้อย สถานศึกษาทุกแห่งมีการสอนเพศวิถีศึกษา แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนจำนวนมาก



ยังขาดทักษะที่จำเป็นในการมีสุขภาวะทางเพศ ครูส่วนมากเน้นจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาจากมุมมองผลกระทบด้านลบของเพศสัมพันธ์มากกว่าการพูดถึงมุมมองด้านบวก และขาดการคิดวิเคราะห์เชิงทัศนคติเกี่ยวกับเพศ สำหรับด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ยังพบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ นักเรียนยังขาดความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการคุมกำเนิด และไม่สามารถสื่อสารต่อเรื่องที่เป็นต่อชีวิตทางเพศของตนเอง ตลอดจนครูที่สอนวิชาเพศศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะหรือพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสม

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ยังมีอัตราที่สูง โดยเฉพาะอัตราการคลอดมีชีพในหญิงไทย อายุ 15-19 ปี จังหวัดนครนายก ถือเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศไทย คิดเป็น 30.0 ต่อวัยรุ่นหญิง อายุ 15-19 ปี 1,000 คน ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายของประเทศไทยคือ 25.0 ต่อประชากรหญิงวัยเดียวกัน 1,000 คน ประกอบกับผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์นิเทศก์ปฏิบัติการสอนได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก พบว่า ความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนในจังหวัดนครนายกอยู่ในระดับต่ำ และใช้วิธีคุมกำเนิดไม่ถูกต้อง ด้วยข้อมูลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นตอนปลาย/นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 15-19 ปี) ในจังหวัดนครนายก ศึกษามุมมองของนักเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานและนำไปสู่ความเข้าใจการเรียนการสอนและเนื้อหาบทเรียนเพศศึกษา และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนมีองค์ความรู้ และทักษะชีวิตที่ส่งเสริมพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยของวัยรุ่นตอนปลายต่อไป



2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษามุมมองของนักเรียนและประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก

3. วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการการทําวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทําในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ SWUEC/E-170/2565 รับรองเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1: การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประชากรคือ ครูที่จัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก จำนวนทั้งหมด 11 โรงเรียน (Office of the Basic Education Commission, 2020) และกลุ่มตัวอย่างคือ ครูที่จัดการเรียนรู้เพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก จำนวน 11 โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนละ 1 คน รวม 11 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selected) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้า ได้แก่ (1) เป็นครูที่จัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนอย่างน้อย 3 ปีขึ้นไป (2) เป็นครูที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก และ (3) ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ และมีเกณฑ์การคัดออก คือ ตอบคำถามไม่ครบตามที่กำหนดไว้

กลุ่มที่ 2: การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการตอบแบบสอบถาม ประชากรคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก สังกัดสำนักงาน



เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี-นครนายก (สพม.ปราจีนบุรี-นครนายก) จำนวนทั้งหมด 11 โรงเรียน (Office of the Basic Education Commission, 2020) จำนวน 3,933 คน และ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครนายก จำนวน 11 โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนละ 30 คน รวม 330 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยใช้ Maximum acceptable difference 2.5% of means, Design Effects 2.5 เท่า, ขนาดของแต่ละ cluster เท่ากับ 30 คน ได้จำนวน ตัวอย่าง 11 โรงเรียน โรงเรียนละ 30 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 330 คน โดยมี *เกณฑ์การคัดเลือกเข้า* ได้แก่ (1) เป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนปลายอายุ 15-19 ปี ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษา จำนวน 11 โรงเรียนในจังหวัด นครนายก (2) เป็นเพศชายและเพศหญิงที่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ และ (3) ไม่มีปัญหาด้านการสื่อสาร และการได้ยิน และ *ใช้เกณฑ์การคัดออก* ได้แก่ (1) ไม่ยินยอมเข้าร่วมการศึกษาโดยสมัครใจ และ (2) ไม่อยู่ในโรงเรียนในช่วง การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ประสบการณ์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา 3) เนื้อหาความรู้เพศศึกษา และ 4) สื่อ การวัดและประเมินในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา โดยผู้วิจัยได้ออกแบบแนวคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทำการทบทวนไว้ และดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาตรวจสอบค่า สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence) พบว่า IOC ได้เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้กับครูสอนเพศศึกษา

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามมุมมองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ซึ่งประยุกต์จาก Center for Public Health Policy, Mahidol



University (2017) จำนวน 32 ข้อ ผู้วิจัยหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา พบว่าได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .80 ถึง 1.00 และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปใช้กับนักเรียนที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มีค่าอำนาจจำแนกทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .41-.84 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของครอนบัท เท่ากับ .96

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยนำโครงการวิจัยและเครื่องมือวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อผ่านการพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนและขออนุญาตเข้าพบเพื่อแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาที่ใช้เก็บข้อมูล

2. สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึกให้กับครูทราบ พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเสียง เมื่อครูยินดีและสมัครใจเข้าร่วม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะนัดหมาย วันและเวลาในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกภาคสนามและทำการบันทึกเทป ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 45 นาที/ครู 1 ท่าน ผู้วิจัยและผู้ช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน ถึงตุลาคม 2565 และผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับและทำลายหลังจากเผยแพร่แล้ว 1 ปี

3. สำหรับการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้แจกเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัยและหนังสือยินยอมเข้าร่วมการวิจัยให้กับนักเรียน เมื่อผู้ปกครองของกลุ่มนักเรียนตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย ให้นักเรียนนำจดหมายเอกสารแสดงความยินยอมในการเข้าร่วมงานวิจัยให้ผู้ปกครองลงนามในใบยินยอมตามแบบฟอร์มจริยธรรมการวิจัย เนื่องจากนักเรียนยังไม่บรรลุนิติภาวะ จากนั้นเมื่อผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างยินดีให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย จึงให้นักเรียนทำแบบสอบถามในเวลาเรียนวิชาสุขศึกษา ใช้เวลาในการตอบคำถามประมาณ 30 นาที เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยตรวจสอบ



ความสมบูรณ์ครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน ถึงตุลาคม 2565 และผู้วิจัยจะเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับและทำลายหลังจากเผยแพร่แล้ว 1 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) มีขั้นตอนดังนี้ 1) อ่านและทำความเข้าใจข้อความหรือถ้อยคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทสนทนาจากการสัมภาษณ์และบันทึกจากการสังเกต 2) จัดประเด็นสำคัญตั้งเป็นดัชนีจัดระบบให้รหัสข้อมูล 3) จัดหมวดหมู่และจำแนกประเภทดัชนีที่กำหนดไว้ 4) ตีความข้อมูลและดำเนินการตรวจสอบความหมาย 5) สร้างข้อสรุปจากดัชนีหมวดหมู่ และความหมายทั้งหมด และ 6) นำเสนอข้อสรุปและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. แนวคิดที่ใช้ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เพศศึกษาในโรงเรียน

Ministry of Education (2008) ให้นิยามเพศศึกษา (Sex Education) ว่าหมายถึง “กระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศที่ครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระ และการดูแลสุขภาพอนามัย ทักษะคิด ค่านิยม สัมพันธภาพ พฤติกรรมทางเพศ มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะคิด อารมณ์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคล ที่ช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างเป็นสุขและปลอดภัย สามารถพัฒนาและดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและสมดุล” (Student Protection Centre, 2015; 2)

นอกจากนี้ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ความหมายของเพศศึกษาที่คล้ายกันว่า “การเรียน



การสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศและสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสมกับวัยและบริบททางวัฒนธรรม ด้วยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนในเชิงวิทยาศาสตร์โดยปราศจากการตัดสินเชิงคุณค่า” (UNESCO, 2016: 2) ซึ่งเนื้อหาของเพศศึกษาต้องปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของระดับชั้นที่ศึกษาและอายุ มองเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ และบริบททางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันต้องครอบคลุมหัวข้อหลัก ๆ ให้ครบ เพื่อให้เพศศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากลของเพศศึกษารอบด้าน

ผลการศึกษาของ Haberland & Rogow (2015) และ UNSECO (2016) พบว่า การสอนเพศศึกษารอบด้านมีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นได้ ทั้งนี้หลักสูตรเพศศึกษารอบด้านครอบคลุมแนวคิดหลัก 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) พัฒนาตามช่วงวัยของมนุษย์ 2) สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น 3) พฤติกรรมทางเพศ 4) สุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ 5) วัฒนธรรม สังคม และสิทธิมนุษยชน และ 6) ค่านิยม เจตคติและทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็น โดยมีหลักของการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และให้ความสำคัญกับการอบรมครูที่จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา/เพศวิถีศึกษาเพื่อให้โอกาสทั้งครูและนักเรียนได้ทบทวน ปรับทัศนคติและคุณค่าเรื่องเพศ เพื่อพัฒนาทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้รูปแบบการสอนและกิจกรรมที่หลากหลายสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น การอภิปรายโต้ตอบ, การเล่นเกมบทบาทสมมติ, การสาธิต และการค้นคว้าวิจัยกลุ่ม และเดี่ยว รวมถึงการมอบหมายการบ้าน เป็นต้น (SIECUS, 2004)

การสอนเพศวิถีศึกษาในประเทศไทยหรือก่อนหน้านี้เรียกว่า “เพศศึกษา” หรือชื่ออื่น ๆ เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ การดำเนินการในช่วงแรกของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการกำหนดให้เพศศึกษา/เพศวิถีศึกษาเป็นเนื้อหาในกลุ่มวิชาสาระวิชาสุขศึกษา และพลศึกษา ในสถานศึกษาสายสามัญ ต่อมาได้มีการพัฒนาหลักสูตรและขยายไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยได้บรรจุเพศศึกษาเป็นเนื้อหาหนึ่งในสาระวิชา “สุขศึกษา และพลศึกษา” (UNESCO, 2016) กระทรวงศึกษาธิการและองค์กร



พัฒนาเอกชน เช่น องค์การแพธ(ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิแพธทูเฮลท์) ได้ร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษา/เพศวิถีศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2546 ภายใต้โครงการก้าวอย่างอย่อย่างมั่นใจ (Boonmongkon & Thaweessit, 2015) เน้นการสอนเพศศึกษาที่ต้องครอบคลุมเนื้อหาพัฒนาการด้านสรีระและครอบคลุมแนวคิดหลัก 6 ด้าน

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาของโรงเรียนในประเทศไทย แต่ละแห่งแตกต่างกัน โดยมี 2 รูปแบบ คือ เป็นรายวิชาเพศศึกษาเฉพาะ และบูรณาการในรายวิชาอื่น ๆ ซึ่งโรงเรียนสายสามัญส่วนใหญ่มีการสอนเพศศึกษาแบบบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ และส่วนใหญ่เป็นครูสอนสุขศึกษาและพลศึกษา มากกว่าร้อยละ 80 รวมถึงครูในโรงเรียนสามัญประมาณร้อยละ 50 ได้ผ่านการอบรมเพศศึกษา/เพศวิถีศึกษา (Center for Public Health Policy, Mahidol University, 2017)

การวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทย (Center for Public Health, Policy Mahidol University, 2017) พบว่าการสอนเพศศึกษาไม่ส่งเสริมให้สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง เนื่องจากครูมีวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าร้อยละ 80 ขณะที่กิจกรรมร่วมกันเป็นหลัก มีส่วนน้อย สถานศึกษาทุกแห่งมีการสอนเพศวิถีศึกษา แต่ในขณะเดียวกันนักเรียนจำนวนมากยังขาดทักษะที่จำเป็นในการมีสุขภาวะทางเพศ ครูส่วนมากเน้นจัดการเรียนการสอนเรื่องเพศศึกษาจากมุมมองผลกระทบด้านลบของเพศสัมพันธ์มากกว่าการพูดถึงมุมมองด้านบวก และขาดการคิดวิเคราะห์เชิงทัศนคติเกี่ยวกับเพศสำหรับด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน ยังพบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ นักเรียนยังขาดความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับการคุมกำเนิด และไม่สามารถสื่อสารต่อเรื่องที่เป็นต่อชีวิตทางเพศของตน ตลอดจนครูที่สอนวิชาเพศศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะหรือพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากมูลนิธิแพธทูเฮลท์ ปี 2563 พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูตามที่กำหนดใน พ.ร.บ. ยังไม่ทั่วถึง



การจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาของครูไม่ได้ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก
มีองค์ความรู้ และทักษะชีวิตที่เพียงพอในการดูแลวิถีเพศของตนเองให้ปลอดภัย
(Path2Health Foundation, 2020)

รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ในการสอนเพศศึกษา

รูปแบบการเรียนการสอนที่นำไปใช้ในการสอนเนื้อหาเพศศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย
(Affective Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Skill) และทักษะ
กระบวนการ (Process skill) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอเฉพาะสาระที่เป็นสาระสำคัญ
ของรูปแบบ 4 ด้านดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้
ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ของเพศศึกษา ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูป
ของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด รูปแบบการสอนที่นิยมใช้
ได้แก่

1.1 รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) Joyce & Weil (2003: 161-178) การเรียนรู้ มโนทัศน์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น
สามารถทำได้โดยการค้นหาคุณสมบัติเฉพาะที่สำคัญของสิ่งนั้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์
ในการจำแนกสิ่งที่ใช่และไม่ใช่สิ่งนั้นออกจากกันได้ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับคือ จะเกิด
ความเข้าใจในมโนทัศน์นั้น และได้เรียนรู้ทักษะการสร้างมโนทัศน์ซึ่งสามารถ
นำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ๆ ต่อไปได้

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดกานเย่ (Gagne, 1985: 70-90) โดยพัฒนาเงื่อนไขการเรียนรู้ (Condition of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ ๆ
คือ ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีการจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์
ของรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้อย่างดีและ
ดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน รวม 9 ขั้นตอน ผลที่เกิดจากรูปแบบนี้คือ ส่งเสริมให้
ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็ว และจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน



นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วย

1.3 รูปแบบการเรียนการสอนเน้นความจำ พัฒนาโดย Joyce and Weil (2003: 209-231) กล่าวว่า รูปแบบนี้อาศัยหลัก 6 ประการคือ การตระหนักรู้ (Awareness) การเชื่อมโยง (Association) ระบบการเชื่อมโยง (Link system) การเชื่อมโยงที่น่าขบขัน (Ridiculous association) ระบบการใช้คำทดแทน และ การใช้คำสำคัญ (Key word) ได้แก่ การใช้คำ อักษร หรือพยางค์เพียงตัวเดียว เพื่อช่วยกระตุ้นให้จำสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้ ผลที่เกิดจากการเรียนโดยรูปแบบนี้ คือ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่เรียนได้ดีและได้นานแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กลวิธีการจำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ ในการเรียนรู้สาระอื่น ๆ ได้อีกมากมาย

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย

เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของเพศศึกษาที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีทางด้านเพศศึกษา จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่น ๆ เพิ่มเติม รูปแบบการเรียนการสอนที่นิยมใช้ ได้แก่

2.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom (1956) ปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ Anderson & Krathwohl (2001) รูปแบบนี้ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ/ความรู้สึก และด้านทักษะ ซึ่งในด้านเจตคติหรือความรู้สึกนั้น จัดลำดับขั้นไว้ 5 ขั้น ได้แก่ การรับรู้, การตอบสนอง, การสร้างค่านิยม, การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการ



2.2 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing) พัฒนาขึ้นโดยแชฟเฟิลและแชฟเฟิล (Shafteel and Shafteel) (Khaemanee, 2013: 242) ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยกล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล เป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สัมผัสไวภายในลึก ๆ โดยที่บุคคลไม่อาจรู้ตัวเลยก็ได้ การสวมบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจในตนเอง ในขณะเดียวกันการที่บุคคลสวมบทบาทของผู้อื่นก็สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ของรูปแบบคือ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจในความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้อื่น และเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย

เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศศึกษา อาทิเช่น การสวมใส่ถุงยางอนามัย ทักษะการปฏิเสธ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย รูปแบบที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ที่สำคัญ ๆ ได้แก่

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน (Instructional Model Based On Simson's Processes For Psycho Motor Skill Development) (Khaemanee, 2013: 243-244) การสอนทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความชำนาญ และความคงทน ผลของ



พฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความแรงหรือความราบรื่นในการจัดการ

3.2 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติของ Harrow (1972: 96-99) รูปแบบนี้ได้มีการจัดลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ได้แก่ การเลียนแบบ การลงมือกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ

ทักษะกระบวนการเป็นทักษะที่เกี่ยวกับวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน รูปแบบการเรียนการสอนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

4.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบเสาะ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม พัฒนาโดย Joyce & Weil (2003: 80-88) เป็นแนวคิดที่ได้รับมาจาก 2 แนวคิดด้วยกัน คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจโดยอาศัยกลุ่ม ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

4.2 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย พัฒนาโดย Joyce & Weil (2003: 149-159) รูปแบบนี้ใช้แนวคิดของทาบบา (Taba) ที่เชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนกันได้ การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ



ข้อมูล และกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอน ดังเช่น การคิดอุปนัย จะต้องเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอด หรือมีโนทัศน์ก่อน แล้วจึงถึงขั้นการตีความข้อมูล และสรุปต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้ วัตถุประสงค์ของรูปแบบนี้มุ่งพัฒนากระบวนการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดดังกล่าวในการสร้างมีโนทัศน์และประยุกต์ใช้มีโนทัศน์ต่าง ๆ ได้

4.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving) ของ Torrance (1974) แนวคิดนี้ได้นำองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 3 องค์ประกอบคือ การคิดคล่องแคล่ว การคิดยืดหยุ่น การคิดริเริ่ม มาใช้ประกอบกับกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการใช้ประโยชน์จากกลุ่มซึ่งมีความคิดหลากหลาย โดยเน้นการใช้เทคนิคระดมสมองเกือบ ทุกขั้นตอนรูปแบบนี้ มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้ตระหนักรู้ในปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเรียนรู้ที่จะคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดจำนวนมาก

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างแนวคำถามของการสัมภาษณ์เชิงลึกของครูผู้สอนเพศศึกษาที่ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ประสบการณ์ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา 3) เนื้อหาความรู้เพศศึกษา และ 4) สื่อ การวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มครูสอนเพศศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 11 คน จาก 11 โรงเรียน ด้วยแนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้



1) ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นชาย 4 คน (ร้อยละ 36.4) และเป็นหญิง 7 คน (ร้อยละ 63.6) มุมมองต่อสถานการณ์ปัญหาวัยรุ่นตอนปลายมีความคิดเห็นว่า “การมีแผนของนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นเรื่องปกติ เมื่อมีปัญหา นักเรียนไม่ค่อยกล้าปรึกษากับผู้ใหญ่แต่จะปรึกษาเพื่อนและค้นคว้าจากสื่อออนไลน์”

2) ประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

หลักการของการสอน ครูมีความคิดเห็นว่า หลักการสอนเพศศึกษา ยึดตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นความจำ

วิธีการสอน/การจัดการเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นว่า เน้นสอนทฤษฎี และเน้นวิธีบรรยายมากที่สุด ดังคำให้สัมภาษณ์ของครูผู้สอนที่ว่า “เวลาในการสอน ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถสอนแบบกิจกรรมได้ จึงต้องใช้วิธีการบรรยาย หรือทฤษฎีเป็นหลัก” หรือ “สอนตามสภาพจริงและส่งเสริมกิจกรรมตามวันสำคัญ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม” ในขณะที่มีครูบางส่วนเชื่อว่าระยะเวลาเท่าที่มี เพียงพอสำหรับการสอน ดังที่ ครูเพศหญิง คนหนึ่งกล่าวว่า “ดิฉัน เร็วขึ้น เราลดกิจกรรม แล้วทำสื่อขึ้นมา ให้ดูวิดีโอ เรื่องความรักในวัยรุ่น มีเพศสัมพันธ์แล้ว ให้เขาคิดวิเคราะห์ จากนั้นตอบคำถาม ทำให้รวบรัดแหละ” อย่างไรก็ตาม ครูส่วนหนึ่ง ที่ใช้การสอนแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เห็นว่า การมีเวลา เพียง 1 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้สอนแบบกิจกรรมได้ไม่เต็มทีนัก เพราะใน 1 ชั่วโมง ครูต้องตัดเวลาที่นักเรียนเดินมาที่ห้องเรียนและการเช็คชื่อซึ่งเสียเวลาไปมาก และเสริมว่า “กิจกรรมเยอะ ที่จะให้เด็กทำ 1 คาบไม่พอจริง ๆ เราตัดกิจกรรม บางส่วน พอเด็กเข้ากิจกรรมระดมความคิดไม่ทันไร ก็หมดคาบแล้ว ยังไม่ทันสรุปอะไรเลย”

ครูยังเชื่อมั่นว่าการสอนเพศวิถีศึกษาไม่เป็นการชี้โพรงให้กระรอก ดังที่ ครู ก. กล่าวว่า “เอาจริง ๆ นะ เด็กบางคนรู้มากกว่าตัวเรากันนะ ถ้าคิดว่าชี้โพรงให้กระรอก วิชาอื่นก็ชี้โพรงได้ คือเวลาเด็กมีอะไรกัน เด็กต้องมาเรียนวิชาเพศศึกษา



ก่อนหรือ ถึงจะมีอะไรได้ ก็เปล่าเลย” ครูเชื่อมั่นในความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ดังที่ครู ค. กล่าวว่า “นักเรียนมีคุณภาวะ มีศักยภาพในการตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิต หน้าที่ของเราแค่บ่มเพาะแล้วก็ให้ความรู้เด็กเท่านั้น...” ซึ่งฐานคิดและการสอนในรูปแบบนี้ ครูเชื่อว่าสามารถลดปัญหาการตั้งครมโนในวัยรุ่นได้ ดังที่ครู ข.วิเคราะห์ว่า “แต่ก่อนนักเรียนต้องเยอะมาก ในปี ๆ หนึ่ง 20-30 คน ปีเดียวนะ ช่วงหลัง ๆ ลดลงนะ”

เนื้อหาการสอนเพศศึกษา ครูมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาที่สอนเน้นเรื่องพัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย ค่านิยมในเรื่องเพศ ทักษะในการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ซึ่งเป็นไปตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ ดังสะท้อนจากคำกล่าวของครูผู้สอนที่ว่า “สอนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางฯ ได้แก่ พัฒนาการทางเพศ อิทธิพลครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต ค่านิยมในเรื่องเพศ ทักษะในการแก้ปัญหาเรื่องเพศ แต่ไม่ควรสอนเรื่องเพศศึกษาอย่างเดียว ควรสอนเรื่องอื่น ๆ ด้วย เช่น การวางแผนครอบครัว การคลอด เจตคติเรื่องเพศ ความเสมอภาค ทักษะการจัดการกับตัวเองเมื่อมีอารมณ์ทางเพศ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ...เน้นให้นักเรียนตระหนักเรื่องโทษของการมีแฟนก่อนวัยอันควร หรือการตั้งครมโนเมื่อไม่พร้อม” ประเด็นเนื้อหาที่สอนน้อยได้แก่เรื่องความหลากหลายทางเพศ การยินยอมกันในเรื่องเพศ อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ บทบาทของสื่อออนไลน์ในเรื่องเพศ และความเท่าเทียมกันในกิจกรรมทางเพศ

สื่อและแหล่งเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่มีงบประมาณสนับสนุนสื่อการเรียนเพศศึกษาโดยตรง สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ หนังสือเรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) วิธีการวัดและประเมินผล: ครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินโดยตัวเอง ด้วยการสอบถามกลางภาคเรียน สอบปลายภาคเรียน รวมทั้งเก็บคะแนนจากใบงาน



การเข้าเรียน และการมีส่วนร่วมในห้องเรียน (2) ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องเพศศึกษา ด้านความรู้เรื่องเพศศึกษาเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากสามารถวัดได้ง่ายที่สุด “การประเมินความรู้ประเมินได้จากการทดสอบกลางภาค ปลายภาค รวมถึงคะแนนเก็บต่าง ๆ” ขณะที่ครูบางคนมีความคิดเห็นว่า “การวัดความรู้อย่างเดียวอาจไม่สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เพราะเป้าหมายสุดท้ายของการเรียนรู้ คือการนำไปใช้ให้ตนเองมีคุณภาพชีวิต และความสุขที่ดีขึ้น” นอกจากนี้ ครูส่วนหนึ่งประเมินว่า การสอนของตนเองมีประสิทธิภาพซึ่งเห็นได้จากการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและรู้สึกไว้วางใจมาขอคำปรึกษาเรื่องเพศเป็นการส่วนตัวกับครู ขณะที่ครูอีกส่วนหนึ่งประเมินความสำเร็จของการสอนจากการที่นักเรียนไม่ตั้งครรภ์ หรือลาออกก่อนสำเร็จการศึกษา จากข้อมูลอาจสรุปได้ว่า รูปแบบประเมินผลการสอนเพศศึกษา เน้นความรู้

ส่วนที่ 2 มุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก

การวิจัยครั้งนี้ได้แจกแบบสอบถามกับนักเรียนจำนวน 330 คน ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 281 ชุด คิดเป็น อัตราการตอบกลับ ร้อยละ 85.15

1) ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง ปีที่ 6 โดยเป็นเพศชาย 122 คน (ร้อยละ 43.40) และเป็นเพศหญิง 159 คน (ร้อยละ 56.60) นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 52.80 มีอายุเฉลี่ย 16.50 ปี และส่วนใหญ่ร้อยละ 51.36 มีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.51-2.99 ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 73.30 อาศัยอยู่กับพ่อแม่ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 36.70 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 33.80 อยู่ในระดับดี



2) มุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

หัวข้อการสอนเพศศึกษา พบว่า หัวข้อที่เน้นมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การตั้งครรภ์ (ร้อยละ 98.75) การคุมกำเนิดและการใช้ถุงยาง (ร้อยละ 96.36) พัฒนาการทางเพศ (ร้อยละ 95.91) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 36.23 ได้เรียนเกี่ยวกับการทำแท้งที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นหัวข้อที่มีการเรียนการสอนน้อยที่สุด นอกจากนี้หัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศหรือความรุนแรง ยังถูกสอนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ เช่น มีนักเรียนเพียงร้อยละ 45.40 เท่านั้นที่ระบุว่า ได้เรียนหัวข้อ การรังแกต่อเด็กนักเรียนที่เป็นหรือถูกเข้าใจว่าเป็นตุ๊ด กะเทย เกย์ ทอม ดี เป็นต้น ซึ่งอยู่ในด้านความรุนแรง มีนักเรียนเพียงร้อยละ 56.36 ที่ระบุว่า มีการสอนหัวข้อสิทธิทางเพศและความเป็นพลเมือง การสัมผัสที่ดี (กอด จูบ) ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกห่วงใย ความรัก หรือความรู้สึกที่ดีต่อกัน (Table 1)

Table 1 หัวข้อการสอนเพศศึกษาที่ต้องการได้รับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 หัวข้อ)

รายการ	ร้อยละ(คน)
- การตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้อย่างไร	98.75 (277)
- การคุมกำเนิดและการใช้ถุงยางอย่างถูกวิธี	96.36 (271)
- พัฒนาการทางเพศ ได้แก่ อวัยวะสืบพันธุ์ การเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ของชายและหญิง	95.91 (270)
- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (การติดต่อ การป้องกันและการรักษา)	90.80 (255)
- การยอมรับ และความเข้าใจต่อคนที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น ตุ๊ด กะเทย เกย์ ทอม ดี เป็นต้น	63.40 (178)
- ความรุนแรงที่เกิดจากความไม่เสมอภาคทางเพศ เช่น ความรุนแรงต่อภรรยา-สามี-คูรััก การข่มขืน การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น เป็นสิ่งผิด	59.10 (166)
- สิทธิทางเพศและความเป็นพลเมือง--การสัมผัสที่ดี (กอด จูบ) แสดงถึงความรู้สึกห่วงใย ความรัก หรือความรู้สึกที่ดีต่อกัน	56.36 (158)
- การแสดงออกถึงมิตรภาพ ความรัก และความสนใจทางเพศ	54.10 (152)
- การรังแกต่อเด็กนักเรียนที่เป็นหรือถูกเข้าใจว่าเป็นตุ๊ด กะเทย	45.40 (127)



รายการ	ร้อยละ(คน)
เกย์ ทอม ดี เป็นต้น	
- ช่องทางความช่วยเหลือ เมื่อเผชิญความรุนแรง และความรุนแรงที่เกิดจากความไม่เสมอภาคทางเพศ	44.00 (124)
- กฎเกณฑ์ทางสังคม และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน มีผลต่อการตัดสินใจทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศ	43.80 (123)
- การทำแท้งที่ปลอดภัย	36.23 (102)

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพศศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบบรรยายเป็นหลัก (ร้อยละ 75.00) รองลงมา คือ การบรรยาย และมีกิจกรรมที่นักเรียนมีส่วนร่วม (ร้อยละ 15.50) กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนมีส่วนร่วม เช่น การเล่นเกม (ร้อยละ 5.00) และค้นคว้า และทำรายงานเอง (ร้อยละ 4.50) ตามลำดับ ทั้งนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 81.23 ระบุว่าไม่ได้แสดงหรือไม่มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมติ หรือทำกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมหัวข้อการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการและหัวข้อการยืนยันและต่อรองที่จะใช้ถุงยางอนามัย หรือวิธีการคุมกำเนิดต่าง ๆ (Table 2 และ Table 3)

Table 2 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพศศึกษา (n=281)

รายการ	ร้อยละ(คน)
การบรรยาย	75.00 (210)
การบรรยาย และมีกิจกรรมที่น้องมีส่วนร่วม	15.50 (44)
กิจกรรมการเรียนรู้ที่น้องมีส่วนร่วม เช่น การเล่นเกม	5.00 (14)
ค้นคว้า และทำรายงานเอง	4.50 (13)

Table 3 การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการเรียนรู้หัวข้อการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ต้องการและการยืนยันและต่อรองที่จะใช้ถุงยางอนามัย/วิธีการคุมกำเนิด (n=281)

รายการ	ร้อยละ(คน)
- แสดงบทบาทสมมติหรือมีส่วนร่วมในการเรียน	18.77 (53)
- ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติหรือไม่มีส่วนร่วมในการเรียน	81.23 (228)



เจตคติที่เป็นปัญหาในเรื่องเพศภาวะ เพศวิถี และความรุนแรง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติไม่เห็นด้วยกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวบางสถานการณ์ ตลอดจนมีเจตคติที่ปฏิเสธสิทธิทางเพศของกลุ่มต่าง ๆ เช่น นักเรียนร้อยละ 54.70 คิดว่าวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันโดยที่ยังไม่แต่งงานนั้นไม่ผิด หากว่าทั้งสองฝ่ายรักกันและมีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 44.40 คิดว่า สามมีสิทธิทุบตีภรรยาหากภรรยาไม่เชื่อสัจย์/ทำอาหารไหม้ ร้อยละ 27.00 คิดว่า ในครอบครัวผู้ชายมีสิทธิมีเสียงในเรื่องสำคัญมากกว่าผู้หญิง ตามลำดับ เป็นต้น (Table 4)

Table 4 เจตคติที่เป็นปัญหาในเรื่องเพศภาวะ เพศวิถีและความรุนแรง

รายการ	ร้อยละ(คน)
- วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์กันโดยที่ยังไม่แต่งงานนั้นไม่ผิด หากว่าทั้งสองฝ่ายรักกันและมีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	54.70 (154)
- สามมีสิทธิทุบตีภรรยาหากภรรยาไม่เชื่อสัจย์/ทำอาหารไหม้	45.40 (127)
- ความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้ที่มีเพศเดียวกันเป็นสิ่งผิด	36.30 (102)
- ภรรยาไม่สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับสามีได้ เพราะเป็นหน้าที่	32.80 (92)
- ในครอบครัว ผู้ชายควรมีสิทธิมีเสียงมากกว่าผู้หญิง	27.00 (76)

ความเห็นของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้เรียนเพศศึกษาในโรงเรียน พบว่า นักเรียนร้อยละ 74.36 คิดว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองเห็นด้วยที่ได้เรียนเพศศึกษา ทั้งนี้ นักเรียนร้อยละ 88.96 ไม่เคยคุยเรื่องเพศศึกษากับสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ แหล่งข้อมูลเรื่องเพศศึกษาของนักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 65.45 จากสื่อออนไลน์ และ ร้อยละ 61.90 จากเพื่อน ตามลำดับ (Table 5-7)



Table 5 ความคิดเห็นของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ได้เรียนเพศศึกษา (n=281)

รายการ	ร้อยละ(คน)
- เห็นด้วย	74.36(209)
- ไม่เห็นด้วย	25.64(72)

Table 6 การพูดคุยเรื่องเพศศึกษากับสมาชิกในครอบครัว (n=281)

รายการ	ร้อยละ(คน)
การพูดคุยเรื่องเพศศึกษากับสมาชิกในครอบครัว	
- เคย	11.04(31)
- ไม่เคย	88.96(250)

Table 7 แหล่งข้อมูลเรื่องเพศศึกษา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

รายการ	ร้อยละ(คน)
- สื่อออนไลน์	65.45(184)
- เพื่อน	61.90(174)
- สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	34.20(96)
- ครู	25.90(73)

6. อภิปรายและสรุปผล

1. ผลการศึกษาประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาพบว่า หลักการสอนเพศศึกษาครูยึดตามตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางฯ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้รายวิชาสุขศึกษา ใช้รูปแบบการสอนที่เน้นความจำ โดยใช้วิธีการสอน/การจัดการเรียนรู้ที่เน้นสอนทฤษฎี/วิธีบรรยาย อาจเนื่องจากเวลาที่ใช้ในการสอน 1 คาบ/50 นาทีอาจไม่พอในการทำกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของนักเรียนที่เรียนเพศศึกษาที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบบรรยายเป็นหลัก (ร้อยละ 75.00)



ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาที่เน้นการบรรยายทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความตระหนัก มีองค์ความรู้ และทักษะชีวิตที่เพียงพอในการดูแลวิถีเพศของตนเองให้ปลอดภัย (path2health foundation, 2020) อาจเนื่องจากเนื้อหาเพศศึกษา/เพศวิถีศึกษา ถูกสอนในวิชาสุขศึกษา 2-5 หัวข้อ ต่อภาคการเรียน เพราะครูจำเป็นต้องสอน เนื้อหาอื่น ๆ ในวิชาสุขศึกษาด้วย เวลาการสอนเพศวิถีศึกษาจึงไม่พอที่จะสอนแบบ กิจกรรมที่ต้องใช้เวลาสอนแต่ละหัวข้อนานกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Center for Public Health, Policy Mahidol University (2017) พบว่า การสอนเพศศึกษาไม่ส่งเสริมให้สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง เนื่องจากครูมีวิธีการ จัดการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าร้อยละ 80 ขณะที่กิจกรรมที่ให้นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีส่วนน้อย

2. ผลการศึกษาประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่าเนื้อหาการสอนเพศศึกษา เน้นเรื่องพัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ ที่ปลอดภัย ค่านิยมในเรื่องเพศ ทักษะในการแก้ปัญหาเรื่องเพศ ส่วนประเด็น เนื้อหาที่สอนน้อย ได้แก่ เรื่องความหลากหลายทางเพศ การยินยอมกันในเรื่องเพศ อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ บทบาทของสื่อออนไลน์ในเรื่องเพศ และความเท่าเทียมกันในกิจกรรมทางเพศ อาจเนื่องจากครูไม่กล้าสอนหรือขาด ความมั่นใจในการสอนเพศศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของนักเรียนที่เรียน เพศศึกษาพบว่า หัวข้อการสอนเพศศึกษาที่นักเรียนได้เรียนมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การตั้งครรภ์ (ร้อยละ 98.75) การคุมกำเนิดและการใช้ถุงยาง (ร้อยละ 96.36) พัฒนาการทางเพศ (ร้อยละ 95.91) ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษา ของ Center for Public Health, Policy Mahidol University (2017) ซึ่งพบว่า หัวข้อเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ สรีระ รวมถึงพัฒนาการทางเพศ ได้รับการเน้นย้ำมากที่สุด ในขณะที่ ด้านเพศภาวะ สิทธิทางเพศและความเป็นพลเมือง ความหลากหลายทางเพศ ความไม่เท่าเทียม ทางเพศ การทำแท้งที่ปลอดภัย การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยระหว่างคู่ที่เป็น เพศเดียวกัน การรังแก และการกลั่นแกล้งบุคคลอื่น ได้รับการสอนน้อยกว่าหัวข้ออื่น ๆ



เช่นเดียวกับบทความเรื่องสอนเรื่องเพศ = ซีโพร่งให้กระรอก? เปิดหลักสูตร Sex Education ไทยและต่างประเทศ กล่าวว่า การสอนเพศศึกษาของไทยไม่ให้ความสำคัญเรื่องการเคารพสิทธิของผู้อื่น (Tuntiwisanusopit, 2021) ทั้งนี้ การศึกษา Haberland & Rogow (2015) และ Sato et al. (2022) กล่าวว่า ครูสอนเพศศึกษาควรสอนเพศศึกษาอย่างรอบด้านโดยไม่มอดคตต่อเนื้อหาในแง่มุมใด ๆ และครูควรพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับนักเรียนเพื่อที่พวกเขาจะได้คำแนะนำอย่างถูกต้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ

3. ผลการศึกษาประสบการณ์ของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่าสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ หนังสือเรียน ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health. (2015) ที่กล่าวว่า สื่อที่หลากหลายและเหมาะสม มีความสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเพศ รวมถึงทักษะการจัดการเรื่องเพศ ทั้งนี้ความเข้าใจที่ผิด ๆ ในเรื่องเพศนั้น สามารถก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่น การตั้งครรภ์ไม่พร้อม การติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ได้คุมกำเนิดหรือการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันและขาดความรู้ในเรื่องเพศศึกษา สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ประเมินด้วยการสอบที่เน้นด้านความรู้ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเนื่องจากสามารถวัดได้ง่ายที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ (Tuntiwisanusopit, 2021) ที่กล่าวว่า เด็กไทยขาดทักษะการจัดการเรื่องเพศ เนื่องจากระบบการสอนเพศศึกษาไทยที่เน้นความรู้ความจำ

4. ผลการศึกษามุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติไม่เห็นด้วยกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงในครอบครัวบางสถานการณ์ ตลอดจนมีเจตคติที่ปฏิเสธสิทธิทางเพศของกลุ่มต่าง ๆ สอดคล้องกับองค์กรมูลนิธิแพथทูเฮลท์ (P2H) (path2health foundation, 2020) กล่าวว่า ปัจจุบันนักเรียน



LGBT สามารถใช้ชีวิตในโรงเรียนได้ตามปกติและได้รับการยอมรับมากขึ้นถ้าเรียนหรือทำกิจกรรมเก่ง อย่างไรก็ตาม นักเรียน LGBT ส่วนหนึ่งต้องเผชิญกับการไม่ยอมรับของครอบครัวและการไม่ยอมรับภาวะผู้นำของนักเรียน LGBT ในสถานศึกษา

5. ผลการศึกษามุมมองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 74.36 คิดว่า พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองเห็นด้วยที่ได้เรียนเพศศึกษา ทั้งนี้ นักเรียนร้อยละ 88.96 ไม่เคยคุยเรื่องเพศศึกษากับสมาชิกในครอบครัว อาจเนื่องมาจากเรื่องเพศยังเป็นเรื่องที่ผู้ปกครองไม่กล้าพูดคุยกับลูก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องน่าอายที่เด็กจะเรียนรู้เรื่องพวกนี้ทางที่ดีคือ เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมหรือโตเป็นผู้ใหญ่แล้วธรรมชาติจะสอนให้เข้าใจได้เอง ผู้ใหญ่จึงมักสอนแค่วิธีป้องกันและหลีกเลี่ยงปัญหาการตั้งครรภ์เท่านั้น ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้เด็กยิ่งอยากรู้อยากลอง กระตุ้นให้เกิดความสับสน ชิงชู้สาวและการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (Chinphong, 2019) นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 65.45 มีแหล่งข้อมูลเรื่องเพศศึกษาจากสื่อสังคมออนไลน์ และ ร้อยละ 61.90 จากเพื่อน อาจเนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมไทยยังถือว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด ดังนั้นนักเรียนจึงใช้สื่อออนไลน์เป็นสิ่งที่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้บางครั้งได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องครบถ้วน โดยเฉพาะสื่อทางเพศศึกษาที่ไม่เหมาะสม ทำให้เด็กวัยรุ่นและวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย, 2558)

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. นักเรียนจำเป็นต้องเรียนเพศศึกษาอย่างรอบด้าน เนื่องจาก ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนเพศศึกษาในโรงเรียนให้ความสำคัญกับประเด็นเพศภาวะ สิทธิ และอำนาจค่อนข้างน้อย ในขณะที่การสอนในประเด็นการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักถูกสอนโดยให้ความสำคัญกับการงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์และการคุมกำเนิด แต่ละเลยความสำคัญของเรื่องอำนาจต่อรอง เช่น การต่อรองของผู้หญิงให้ฝ่ายชายใช้ถุงยางอนามัย การไม่ให้ความสำคัญ



กับหัวข้อดังกล่าว อาจทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้ที่จะต่อรอง และอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย

2. การสอนเพศศึกษาในห้องเรียนใช้กระบวนการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นครูควรจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น เช่น การระดมความคิด การทำงานเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายในชั้นเรียน เป็นต้น และพิจารณาเพิ่มเติมกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อเอื้อให้เกิดการเสริมแรงแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ทั้งเจตคติ ทักษะและการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ควรร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการให้ความรู้และเทคนิคการสอน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และเกิดประสบการณ์ชีวิตเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

7. กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุนสนับสนุนงานวิจัยจากคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครู และนักเรียนโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้สำเร็จมาได้ด้วยดี

References

- Anderson, W. & Krathwohl, D. R. (2001). *A Taxonomy for learning, teaching, and assessing: a revision of bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.
- Bloom, B. S. (1965). *Taxonomy of educational objectives, the classification of educational goals*. New York: McKay.
- Boonmongkon, P. & Thaweesit, S. (2015). *Sexuality education in Thailand: how far do we need to go?*. <http://teenpath.net/data/research/0010/tpfile/00001.pdf>.



- Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health. (2015). *Manual for teaching integrated sex education and life skills for students*. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health, Department of Health.
- Center for Public Health, Policy Mahidol University. (2017). *Review of comprehensive sexuality education in Thailand*. United Nations Children's Fund, Ministry of Education, Thailand.
- Chinphong, P. (2019). "Sex education" (not) secret things that should be taught to children. <https://mgronline.com/qol/detail/9620000083633>
- Department of Disease Control, Ministry of Public Health. (2021). *Projects under the Master Plan of the Department of Disease Control and the 20 Year National Strategy*. <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1072120191224061446.pdf>
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2022). *Situation of Reproductive Health in Adolescents and Youth in 2022*. <https://rh.anamai.moph.go.th/th/cms-of-1/download/?did=214353&id=109136&reload=>
- Gagne, R. M. (1985). *The Conditions of Learning and Theory of Instruction*. U.S.A.: Holt, Rinehart and Winston.
- Harrow, A. J. (1972). *Taxonomy of the Psychomotor Domain*. New York: David McKay Company, Inc.
- Joyce, B. & Weil, M. (2003). *Model of Teaching*. 5th ed. New Jersey, U.S.A.: Prentic-Hall, Inc.
- Khaemane, T. (2013). *Teaching Science: Knowledge for an Effective Learning Process*. 17th ed. Bangkok: Chulalongkorn University.



- Ministry of Education. (2008). *Basic education core curriculum, 2008*. Bangkok: Ministry of Education.
- Office of the Basic Education Commission. (2020). *Basic of school information under the province / division of education in Nakhon-Nayok, Educational Management Information System*. https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_student_area.php?Edu_year=2565&Area_CODE=250001
- Path2health Foundation. (2020). *E-Learning project evaluation report to develop gender teacher competency*. https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2021/6/25523_3_1622792920983.pdf
- Sawadcharoenying, P. (2020). A Study of factors affecting sexually transmitted diseases prevention and control implemented by the division of aids and stis during 2010-2019. *Thai AIDS Journal*. 32(3), 94-113.
- Sato, T., Kataoka, C., McKay, C. & Izumi, A. (2022). Teaching sexuality education to secondary students in Japan: reflections from Japanese health education teachers. *Sex Education*, 22:6, 641-654.
- SIECUS. (2004). *Guidelines for comprehensive sexuality education: Kindergarten to 12th grade*. Meadville, PA: SIECUS. http://www.siecus.org/_data/global/images/guidelines.pdf
- Student Protection Centre. (2015). *Developing sex education in basic education*. Bangkok, Thailand: OBEC, Ministry of Education
- Torrance, P. E. (1974). *Gifted for children in the classroom*. New York: Macmillan.



- Tungsaengsakul, S., Suwonnaroop, N., Nakakasien, P. & Panitrat, R. (2017). Effects of sexual health life skills program on perceived self-efficacy in safe sex of early adolescent students. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*. 18(2), 119-128.
- Tuntiwisanusopit, B. (2021). Teaching about sex = showing burrows to squirrels? Opening Sex Education courses in Thailand and abroad. <https://www.agenda.co.th/featured/sex-education/>
- UNESCO. (2016). *Comprehensive sexuality education: The challenges and opportunities of scaling-up*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227781E.pdf>